

Absztrakció és figuralitás határán

Beszélgetés Dóra Ádámmal

Dóra Ádám 2017-ben végzett a budapesti Képzőművészeti Egyetem festő szakán, mesterei Károlyi Zsigmond és Ötvös Zoltán voltak. Akár róla is mintázhatták volna a fiatal, feltörekvő művész kategóriáját, és ez egy pozitív állítás. Tudja mit akar, mivel foglalkozik a korosztálya, és folyamatosan tanulmányozza az előtte járók művészetét. Legutóbb bekerült a Strabag Art Award preselected shortlistjébe, ősszel pedig az Art Kartell Project Space-ben készül önálló kiállítására Rieder Gábor kurátorságával. Ha nem akarnám kerülni a nagy szavakat, azt mondanám, festői hitvallásról, a művészet szerepéről, a lehetséges festői karrierutakról beszélgettünk.

JJ: A NaCóban tavaly év végén bemutatott önálló kiállításodtól indulnék. Ott nagyon jól látszott, mennyire jellemző rád a figuráció és az absztrakció határán való egyensúlyozás. Miért szereted épp a tornacipőket? Mi volt az, ami elindította benned a Chunky Steps-sorozatot?

Dóra Ádám: A Chunky annak a divatirányzatnak a jelzője, ami a 90-es évek retrójából inspirálódik, és bumfordi, vaskos darabokat preferál. A Chunky Steps pedig azokra a bumfordi lépésekre utal, melyekkel ezek a cipők bevándoroltak a képbe – átvitt értelemben saját, korábban festett tájképeimbe is. Rendelkezem némi tapasztalattal a divat, divatkereskedelem terén, érdekel is ez a világ. A jelenlegi divatban a klaszszikus vonalak keverednek túlméretezett ruhadarabokkal; használják az úrkutatásban felfedezett technikai anyagokat, sok a műanyagot. Mindez egyfajta elidegenedés a természeti világtól, ám visszaköszönnek az organikus formák. Számomra nagyon izgalmas ez a keveredés.

A cipők – egy kivételével – fiktív modellek. Amelyik nem az, annak a formavilága emlékeztet a természetben fellelhető formákra, talpszerkezete csontozatra, sziklára hajaz. Ezt a cipőt szándékosan egy hegycsúcsrészletet megjelenítő tájképre helyeztem, mert a felhő fehérei és a tárgy közt létrejövő játék, a folyamatos dialógus kevés festészeti mozdulattal érzékeltethető volt.

Közben világosan érezhető, hogy a hasonló szín- és formavilág ellenére mégis mennyire más az aurája a formáknak. Van egy nagyon profán, hétköznapi tárgy, amivel tulajdonképpen kapcsolódunk a földhöz, ez a legközvetlenebb réteg az emberi test, a természet és a föld között. Organikus formákra emlékeztet, de szintetikus a felső része, öntött műanyag a talpa, és a legfejlettebb ipari technológiával készül.

JJ: A cipőt mégiscsak egy sziklára helyezted, az előző sorozatod egyik fő motívumára. A sorozataid valamilyen formában egymásra épülnek?

DÁ: A munkáim sorozatokra bonthatóak, és vannak bennük visszatérő motívumok. Összefüggenek. Úgy képzelem a festőpraxist, hogy a középpontjában valami nagyon személyes, gyerekkorban gyökerező, mély élményanyag áll, és eköré épülnek egyéb motívumok, de valahogy minden a közepéből táplálkozik.

JJ: Van, aki erről a középponttól szívesen beszél, más elrejt, és hagyja, hogy a befogadó kedve szerint értelmezze. De ha már így feldobtad a labdát, hogyan lettél festő?

DÁ: Így alakult, nem volt más választásom. Már mint hétköznapi értelemben választhatam volna másik szakmát, szüleim is többféle irányba terelgettek. Gyerekkoromtól erősen vonzódtam a vizualitás felé, a képekkel való foglalatosság, a képiségben való foglalatosság a lehető legtermészetesebb volt

↑
DÓRA ÁDÁM: *Chunky Steps*,
Nagyházi Contemporary, 2021
Fotó: Hegyházi Réka
A művész jóvoltából

a számomra. Folyamatosan rajzoltam, képeket készítettem és gyűjtöttem a képeslapoktól a képeskönyvekig, mindenféle külső unszolás nélkül. Ezt látva a szüleim 12-13

éves koromban úgy gondolták, hogy érdekes képzőművész szakemberrel fejleszteni ezt a képességet.

JJ: Szerinted változott mára a művész „archetípusa”? A „nyomorgó művész” vagy a „menő művész” él manapság a köztudatban?

DÁ: Valamennyire változott. Igaz, a szüleim a mai napig nehezen tudnak mit kezdeni a művészléttel mint foglalkozással. Nem ismerik ennek a szcénának a működését, nem tudják, milyen egy művész napi rutinja. Milyen, amikor nincs munkarend, de kell napirend. Nincs szabadidő, mert a munka fogalma is teljesen más, mint egy hagyományos állásban.

JJ: Az első lépés az elhivatottság felé az, hogy megérted és elfogadod a művészlét feltételeit?

DÁ: Visszakanyarodok oda, hogy miért lettem művész. Annyira erős volt a készítés, hogy a megélhetés másodlagos kérdéssé vált. Ha pedig mégis felmerült, miből fogok élni, akkor azt válaszoltam, majd elmegyek dolgozni, nagyjából bármit elvállalok, semmi nem derogál. Az a nagy felelőtlenség, ha valaki kap képességeket, és elherdálja, nem kezdi el kibontakoztatni és valamilyen szellemi tartalommal megtölteni azokat.

JJ: Művészeti középiskolába jártál?

DÁ: Nem. Hagyományos gimnáziumban végeztem magyar-történelem szakon, viszont ott már voltak olyan támogató mestereim, akik nagyon sokat segítettek a képzőmű-

vészeti tanulmányaimban, hagytak kibontakozni, pályázatokra, kiállításokra vittek. Középiskolás koromban szisztematikusan megismertem a legfontosabb múzeumokat, galériákat. Közel laktam a fővároshoz. Ez is hozzájárult, hogy 18 évesen elsőre felvettek a Képzőre annak ellenére, hogy nem művészeti iskolából jöttem. A koromhoz képest erős tájékozottsággal bírtam.

JJ: A Képzőn azt kaptad, amit vártál? Milyen volt ennyire fiatalon bekerülni?

DÁ: Károlyi Zsigmond és Ötvös Zoltán volt a mesterem. Szerencsésnek érzem magam, mert karizmájukkal és szakmai tudásukkal ösztönöztek. Fiatal és érzékeny voltam, és bár rendelkeztem némi technikai alapismerettel, de 18 évesen még nem volt mögöttem konceptuális háttér vagy határozott alkotói programra való törekvés. Jó kapcsolatomban volt a mestereimmel, és elég sokat tanultam a nálam idősebb egyetemi társaimtól is. Károlyi Zsigmond művésznak és mesternek is kritikus karakternek számított. Minket azonban nagyon szabadon hagyott, másod-, harmadévtől egészen a diplomáig szabad programot lehetett vinni az osztályban. Ötvös Zoltánnal együtt mindent megtettek értünk, ha kérdeztünk vagy kértünk valamit, segítettek.

Persze a mi osztályunkban is előfordult, ahogy mindegyikben, hogy a színek, a formák átvándoroltak egymás munkájára, hatottunk egymásra. Tayler Patrick, Ezer

↑

DÓRA Ádám: *Chunky Steps, Nagyházi Contemporary, 2021*
Fotó: Hegyházi Réka
A művész jóvoltából

Ákos, Kecső Endre, Greska Márton, Bencs Dániel, Németh Dávid voltak az osztálytársaim. Mindenki vitte a maga programját, de a koloritbeli és egyéb képépítési elemek megjelentek vagy dialógusba kerültek mindannyiunk művészetében.

JJ: Amikor kijöttél az egyetemről, határozott elképzelésed volt a „hogyan továbbról”?

DÁ: Az egyetemen mindenki azt jósolta, hogy elkerülhetetlen lesz a diploma utáni krízis. Nekem mindössze annyi elképzelésem volt, hogy mindenáron folytatom a művészi praxisomat, dolgozni fogok, képezni magam, és új élményekre teszek szert. Eldöntöttem, hogy kizárólag részmunkaidős állást vállalok, hogy maradjon heti három-négy napom, amit kizárólag festéssel, művészettel, szellemi dolgokkal, anyaggyűjtéssel tudok tölteni. Szerencsés helyzetben voltam, rendezett életet éltem stabil párkapcsolattal, fenn tudtuk tartani magunkat, találtam olyan munkahelyet, ami rugalmas és nem lélekölő.

JJ: Visszatérve a festészeti gyakorlatodhoz, hogy alakult ki, hogy sorozatokban gondolkodol? Fel lehet-e rajzolni egy ívet arról, hogy mi érdekel?

DÁ: Az egyetem első két évétől kezdve igényem volt arra, hogy önálló programokat kezdjek el. Mindig volt valami fókusz, ami folyamatosan gazdagodott, tisztázódott, majd újra gazdagodott, és ismét redukálódott. Amit frappánsnak, izgalmasnak, aktuálisnak gondoltam, azzal egy darabig foglalkoztam. Amikor ez kimerült, akkor behoztam egy új elemet, ami felrázta. Ez az egész egyetlen ív, ami csak azért van sorozatokra bontva, hogy könnyebb legyen az értelmezés.

JJ: Mondj egy-kettőt ezekből a fókuszokból!

DÁ: Az utolsó volt a cipős, ami jelenleg is tart. Most megint irányt váltott ez a téma, más jellegű kompozíciók lesznek, mert még jobban kezd absztrahálódni az egész kép, miközben a cipők organikusabbak, rovarszerűek lettek. A korábbi, a *Nature Architecture* című sorozat hosszabb ívű volt, majdhogynem a diplomától mostanáig tartott, s közben keletkeztek hozzá kapcsolódó alsorozatok, mint például a *Breakwater* (Hullámtörő), a nizzai hullámtörős sorozat. Ott is hasonló kontraszt, diszsonancia van az idilli, képeslapszerű Riviéra, a táj és a betonelemek közt, melyek szétrobbantják a hullámokat, ahol a szárazföld és a víz

találkozik. Valahol a határmezsgyék foglalkoztatnak. Az egyetemen a diplomamunkám a kívül-belül érzet volt, kirakatüvegek, divatüzletek kirakati tükröződései. Az a kettősség is foglalkoztatott, ami a klasszikus festészeti idea és a mai világunk abszurditása, a civilizáció közt feszül. Az értékítéletet mindig mellőztem, a társadalomkritika sem érdekel különösebben, de a furcsa, szokatlan találkozások, hogy a minket körbevevő világot a lehető legtöbb rétegben meg lehessen mutatni, nagyon is foglalkoztatnak.

JJ: Figyeltek egymásra a generációban, vagy mindenki elszigetelten melózik a maga helyzetében? Régebben léteztek festőcsoportok, most inkább individuális alkotók vannak.

DÁ: Összességében nagyon elitista és individuális tevékenység jelenleg a festészet, de azért vannak közösségek. Én például sok kollégával beszélek, amennyire időm és energiám engedi. Érdekel, hogy mit csinálnak a többiek.

JJ: Az idei Esterházy-kiállításon mintha az átlagosnál több kötést éreztem volna a munkák között.

DÁ: Az Esterházy-kiállításon nagyon jó összerezgések születtek. Mi Kiss Adriánnal osztoztunk a téren, és mind a ketten a

divatipar, a textilipar absztrakciójával foglalkoztunk teljesen eltérő módon, más médiumban. Úgy látszik, vannak olyan közös pontok, melyekre többen figyelünk, reagálunk. A munkáim a látványból indulnak ki, sokat nézelődök, de ugyanakkor sokat nézek képernyőt is. Egy festőre ugyanúgy hatással lehet, ha folyamatosan reklámokkal bombázzák, ez is befolyásolható tudat alatt a *Chunky Steps*-sorozatnál.

JJ: Azelőtt, ha egy fiatal festő nem tartozott galériához, meg volt löve. Most akkor kerül hatalmas hátrányba, ha nincs az Instán. Láthatóan te is ügyesen kezeled a social mediát. Mit gondolsz róla?

DÁ: Sok szempontból demokratizálta a művészeti világot. Egy divatpéldával tudom ezt alátámasztani. A fast fashion környezetszennyező, sok szempontból káros, de demokratizálta a divatot. 50-100 éve a gazdagok kiváltsága volt, hogy jól öltözzenek. Valahogy a művészeknél is ez van, de még nem látszik, ez mennyire jó vagy mennyire nem. Annak örülök, hogy szélesebb kört tud megszólítani a munkásságom. Aki kifejezetten ilyen tartalomra vágyik, az közvetlenül meg tud keresni.

JJ: A különböző internetes felületeknek köszönhetően a generációtok sokkal tájékozot-

tabb, mint az előttek járók, a kortárs művészeti színtér szereplőit világszerte ismeritek, követitek. Milyen hatással van ez rád?

DÁ: Mindannyian tudjuk, hogy a közösségi média mennyire átformálta az egész életünket, benne az oktatást. De hadd meséljek egy személyes példát. Februárban a Hegyvidék Galériában Koszorús Ritával volt közös kiállításunk. Ritával az internetről ismertük egymás munkáit, ugyanazokra a pályázatokra adtunk le műveket, közös ismerőseink voltak, folyton szembejöttünk egymásnak, nyilván érzékeltük, hogy vannak közös pontok, és elkezdtük követni egymás munkásságát. Mindketten arra vártunk a pandémiás időszak alatti zűrzavarban, hogy a Hegyvidék Galériában legyen egyéni kiállításunk, majd Kallós Judit kurátor előállt az ötlettel, hogy legyen ez egy kettős bemutató, és összerakott egy kuratori koncepciót arról, hogy mi ez a fajta festészeti praxis, irányzat, hogyan találkoznak a minket foglalkoztató érzékenységek. Így jött létre az *Overlaps* című kiállítás, ami magával a szóval (overlaps, azaz átfedések) és az installálással is erre utal. Csakhogy mi Ritával a kiállítás megnyitójáig nem találkoztunk személyesen. Láttuk egymás képeit kiállítva, illetve az interneten. Mire megvalósult

a tárlat, én már egy új sorozatot kezdtem, Ritának is vegyesebbek lettek a munkái, de végül is erős, egységes anyag állt össze. A kiállítás megnyitóján találkoztunk először. Ilyen ma a világ, hogy a Google Meeten és különböző applikációkon körbemutatjuk a műtermeinket. Vicces az egész.

JJ: A gyűjtőkkel is ez zajlik? Mert a többségüknek kifejezetten szenvedélye volt a műterem-látogatás.

DÁ: Az interneten tájékozódnak, kinéznek képeket, de általában eljönnek megnézni. Szívesen fogadom őket, nekem is érdekesek ezek a találkozások, bár nem tudom, hogy meddig lesz erre kapacitásom. Előbb-utóbb szeretnék profi galériával nemzetközi terepre lépni, és időm nagy részét elsősorban festéssel tölteni. Viszont ha olyan gyűjtő jön, akinek igénye, hogy személyesen beszélgessem a művésszel, én szívesen beszélgetek.

JJ: Azért is kérdeztem rá a gyűjtőkre, mert az Esterházy-kiállítás eladásokat is hozott.

DÁ: Az Esterházy-shortlistre felkerülni megtisztelő volt, és inspiráló lett az installálás. Kismartonban egy helyspecifikus installáció keretében folytatódott a Ludwigban elkezdett megoldás, hiszen két munkámat megvették. Készítettem hozzá egy muráli-

↑

DÓRA Ádám - KOSZORÚS Rita: *Overlaps*, Hegyvidék Galéria, Cziffra György Fesztivál
Fotó: Egressy Orsolya
A művész jóvoltából

át, mert új utat nyitott meg a gondolkodásomban, hogy egy installációban ki lehet terjeszteni a képeket. Az pedig külön öröm, hogy egy komoly osztrák gyűjteménybe kerültem ezáltal. A hosszabb távú tervem, ha úgy tetszik, a nagy álmom a nemzetközi szinten jelen lenni.

JJ: Ez úgy hangzik, mintha egy konkrét országra felé igyekeznél.

DÁ: A párom Franciaországban nőtt fel, és sokat jártunk oda, úgyhogy Franciaország eléggé vonz. Ismerem a párizsi galériákat, de London vagy Berlin is lehet cél. Figyelem az interneten az ázsiai galériákat is, ott hasonló figurális festészetet lát az ember. Nagy ereje van az absztrakciónak, de figurális alapokon nyugszik, és hasonló fogyasztói kultúrával kapcsolatos témákat dolgoznak fel a művészek. Úgy látom, a világ több pontján létezik a klasszikus táblaképre való igény.